

ชีวิต

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิตมันเป็นไปเรื่อยๆ ชีวิตมันไม่มีวันที่สิ้นสุด การเกิดและการตายไม่มีที่สิ้นสุดนะ ใจนี้ต้องหมุนไปเหมือนเข็มนาฬิกา เข็มนาฬิกาตั้งแล้วมันหมุนไปๆ แต่นาฬิกามันยังตายได้ แต่ชีวิตเราจิตมันต้องหมุนไปตลอดไม่มีวันที่สิ้นสุดเลย ไม่มีกาลนะ ไม่มีกาลที่ว่าจะไปมอดจะไปดับที่ตรงไหน ใจของคนเราต้องเกิดต้องตายไปตลอด มันหยุดไม่ได้ เพราะว่ามันมีเชื้ออยู่ มันมีพลังงานขับเคลื่อนไป มันถึงต้องเกิดต้องตายไป แล้วมันต้องหมุนเวียนไป เราถึงต้องอาศัยบุญกุศลไป

นี่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วมาเห็นตรงนี้ เห็นการเกิดและการตาย แต่เดิมไม่เห็นนะ ทั้งๆ ที่ตัวเองปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้านะ แล้วก็สร้างสมบุญญาธิการมาสะสมบารมีมาเป็นพุทธภูมิ ต้องสร้างคุณงามความดี

การสร้างคุณงามความดีอันนั้นเหมือนกับเราที่ทำอยู่นี้ เราสร้างคุณงามความดี แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างคุณงามความดีโดยที่ไม่รู้เนื้อรู้ตัวใจ ไม่รู้เนื้อรู้ตัวขณะที่สร้างคุณงามความดี แต่อธิษฐานมา มันสะสมมา พลังงานอันนั้นมันสะสมมา เหมือนกับนิสัยของเด็ก ถ้าเด็กมันมาดีมาอะไร เพราะมันมีของเดิมมันมา ของเดิมมันทำความดีมา บุญกุศลส่งให้เป็นความดีไป แต่ถ้าเกิดถ้าเด็กมันทำความไม่ดีมาของมันนะ เราจะตัดแปลงขนาดไหนมันก็เป็นไป

เราถึงต้องมีบุญกุศลของเราควบคุมตัวของเราไป บุญกุศลทำให้ใจไปมีความสุขพอสมควร เราเกิดมานี้ เราเกิดมาแล้วเราเบื่อหน่าย เห็นไหม ถ้าอยู่ไปวันๆ หนึ่ง มันจะเบื่อหน่าย มันจะเซ็งกับชีวิต แต่ชีวิตมันก็ต้องเป็นไป

แล้วคู่สัตว์สี่ สัตว์อายุมากอายุนาน เห็นไหม อายุยืนอายุสั้นต่างกัน ชีวิตคนเราก็เหมือนกัน ชีวิตอายุสั้นอายุยืนต่างกัน แต่มันก็ต้องหมุนเวียนไป ในเมื่อเกิดแล้วต้องตาย ตายแล้วต้องเกิดตลอดไป จิตนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

แต่มันมีอันหนึ่ง อันขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชรรมะ เห็นใหม่ มันหยุดได้ มันไม่ได้หยุดได้นะ หมุนไปตลอดไม่มีวันหยุด แต่มันหยุดได้ หยุดได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติหยุดได้ด้วยการชำระให้จิตนั้นสะอาดใจ

พอจิตนั้นสะอาดขึ้นมาแล้ว เห็นใหม่ ชรรมาของใจมันไม่มีวันดับ มันแปรสภาพไป แต่มันไปเกิดเป็นภพใหม่ชาติใหม่สถานะใหม่ สถานะใหม่มันพลังงานอันนั้นเป็นอันเก่า อันเก่านี้หมุนเวียนไป เวลามันหยุดขึ้นมาแล้ว พลังงานอันเก่านี้มันก็อยู่ตัว เห็นใหม่

พลังงานอันเก่าคือว่านิพพาน พลังงานอันนี้มันสิ้นสุดลงไปแล้ว มันหยุดของมันอยู่กับที่กับการหมุนไปเวียนไปตลอดไป กับการอยู่กับที่มันต่างกันตรงนี้ไง แต่สิ่งนั้นมันมีอยู่ด้วยการหมุนเวียน มีอยู่ด้วยการต้องทุกข์ต้องยากไป แล้วเราก็หมุนเวียนไป

ถ้าเราพอใจ เราก็เป็นความสุข ถ้าเราไม่พอใจ มันก็เป็นความทุกข์ ความทุกข์กับความสุขคืออันนี้ แล้วหมุนก็เวียนไปจนไม่มีที่สิ้นสุด แล้วมันก็สุขประสาโลกเขา สุขด้วยามิส สุขด้วยความพอใจ สุขด้วยการแสวงหาสมบัติมา สุขด้วยการได้สิ่งตอบแทนมาถึงจะมีความสุข ถ้าไม่ได้สิ่งใดตอบแทนมาจะไม่มีความสุขเลย

ความสุขนั้นจะเกิดขึ้น แต่ความพอใจนี้มันเป็นไปได้บางครั้งบางคราว แต่สุขอันที่มันหยุดได้ เห็นใหม่ มันไม่มีสิ่งใดไปเกาะเกี่ยว ไม่มีสิ่งใดไปให้ค่าสูงให้ค่าต่ำ มันพอใจ มันสุขเหมือนกับที่เราพอใจ เราพอใจนี้มันพอใจด้วยามิส แต่การพอใจด้วยอันนั้นพอใจด้วยความเป็นสมบัติของมัน

ชีวิตนี้มันถึงมีคุณค่าตรงนี้ไง มันมีคุณค่าตรงที่ว่าใจนี้มันเกิดมันตาย เห็นใหม่ ถ้ามันเกิดมันตายตลอดไป มันก็มีความสุข เพราะใจตัวนี้มันเป็นภษณะรับสมบัติใจ ใจตัวนี้มันเป็นภษณะรับสมบัติ แล้วเรามาหลิมหลิมตาใจ เราเจอพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนให้ทำคุณงามความดี พุทธศาสนาสอนให้สร้างบุญกุศลไป เพื่อขับเคลื่อนไปให้ดีขึ้นๆ มันไม่ไปตามประสาการคาดเดาคาดหมาย

การคาดเดาคาดหมาย เราคาดเดาคาดหมายของเราไปประสาเรา แต่กิเลสอีกตัวหนึ่งที่ลึกกว่าความคาดเดาคาดหมาย มันต้องการความสะดวกสบาย ความสะดวกสบายของมัน เห็นใหม่ เริ่มต้นต้องการความสะดวกสบาย แล้วความสะดวกสบายจะได้มานี้จะได้มาด้วยวิธีใด? มันก็จะ

ได้ด้วยการศึกษาเขา มันก็ยอมความสะดวกสบายอันนั้น นี่กิเลสอันหนึ่งที่มันผลักไสให้ไป พอกิเลสเกิดแล้วเราขยับตัวเองไม่ได้

พอขยับตัวเองไม่ได้ ทำสิ่งนั้นไปมันก็ให้ผลเป็นความตกต่ำ พอเป็นความตกต่ำของชีวิต ชีวิตของเราเราต้องการคุณงามความดี เราต้องการความยั่งยืน เราต้องการความสงบ แต่เพราะกิเลสมันบังคับไป มันถึงต้องอาศัยธรรมะเข้าไปกดหัวใจไว้

นี่ทาน ศีล ภาวนา ทานมันก็ต้องต่อสู้อันแล้ว การต่อสู้กับความคิดว่าจะไปทำไม เดียวนี้เป็นไปมากนะ ยิ่งว่าเรื่องศาสนา จะออกมาศาสนาเพื่อศาสนาจะ...เวลาศีลธรรมจริยธรรมต้องโยนให้ศาสนาหมดเลย แล้วศีลธรรมจริยธรรมนี้มันเสื่อมลงเสื่อมคาลง แล้วจะไปพึ่งพระก็พึ่งไม่ได้ เพราะตัวพระองค์ก็ทำตัวเองให้ไม่สมควรเป็นที่พึ่ง แล้วจะพึ่งอะไร? คิดกันไปเป็นที่พึ่ง มันถึงว่าศาสนบุคคล

ศาสนบุคคล... สิ่งที่เกิดขึ้นไป ศาสนบุคคลเป็นบุคคล แต่กิเลสในบุคคลนั้นยังไม่ได้แก้ไข พระบวชมานับวชเฉพาะร่างกาย ยังไม่ได้บวชหัวใจ เห็นไหม พระบวชเฉพาะร่างกายมาแล้วต้องมาตัดแปลง มันบวชมาได้สถานะใหม่ เหมือนชีวิตเรานี้ เราเกิดเราตาย

นี่เหมือนกันนะ เห็นภาพชัดๆ มันตายโดยสมมุตินะ ตายจากกฎหัสถ์มาเป็นเพศบรรพชิต ตายไปเลยนะ เปลี่ยนสถานะเลย เปลี่ยนชื่อเปลี่ยนเสียงเปลี่ยนทั้งใหม่หมดเลย นี่ตายจากสภาวะหนึ่งไปอีกสภาวะหนึ่ง ถึงจะจริงโดยสมมุติก็จริงโดยสมมุติ

แต่! แต่เป็นผู้ที่พร้อมใจ นักรบใจ มีโอกาสมีเวลาจะทำประพฤติกฎปฏิบัติ เวลา ๒๔ ชั่วโมงนี้ เวลานั้นชั่วเสร็จแล้วไป พอฉันทัวเสร็จทำข้อวัตรเสร็จไป เวลานั้นเป็นของเรา เราจะทำความเพียรขนาดไหนก็ได้เพื่อจะหยุดมันก่อนนะ มันหยุดไม่ได้ก็ขัดให้มันหยุดชั่วครึ่งชั่วคราว ขัดให้มันหยุดเห็นไหม

มันหยุดเองโดยธรรมชาติของมันไม่ได้เพราะมันต้องหมุนไป มันต้องแปรสภาพไป แต่ขัดให้หยุดด้วยสัมมาสมาธิ กดไว้ไง การขัดคือการกดของใจไว้ เห็นไหม จะมาบวชใจ ถ้าบวชกายแล้วส่วนบวชกาย บวชกายสถานะได้กายมา ตายจากสมมุติโลกเขาแล้วมาบวชกายมา ถ้ามันวิปัสสนาตรงนี้ มาทำใจของตัวเองได้ มันจะเริ่มบวชใจ มันจะไปหยุดหัวใจอันนี้ให้ไว้ได้

ถ้าพระเห็นคุณงามความดีอันนี้แล้ว ศีลธรรมจริยธรรมมันเริ่มอ่อนไป ถ้าพระไม่คิดถึงตรงนี้เลย คิดถึงแต่วัตถุ โยมก็คิดถึงวัตถุ พระคิดถึงวัตถุ แล้วมันจะไม่เข้าไปชำระหัวใจ ถ้าชำระหัวใจ หัวใจมันละเอียดอ่อนกว่า เห็นใหม่ กิริยาแสดงออกมานี้ จริยธรรม ศีลธรรม การแสดงออกมาแล้วใจถ้าเราไปชำระหัวใจ การแสดงออกมามันต้องแสดงออกมาด้วยวิธีการ

ถ้าเป็นคำสอนนะ ตัวอย่างครูบาอาจารย์เรา เวลาสอนออกมา คำสอนออกมา เวลามันมีหนักมีเบาใจ ถ้ากิเลสเรามันรุนแรงขึ้นมา เรายังของตัวเองไม่ได้ จะพูดกันเบาๆ มันก็ฟังไม่ได้ มันกิริยารุนแรง

กิริยานี้เป็นกิริยาภายนอก แต่ความเมตตาสงสารอีกอันหนึ่ง ความเมตตาสงสาร ความอยากให้อะไร ความรู้เสมอกัน ความรู้เห็นจริง ความรู้อันนั้นมันบอกกัน มันต้องเป็นประสบการณ์ตรง ถ้ามันอ้อ... เอ๊ะๆ ขึ้นมานะ มันอ้อ... ขึ้นมา มันจะเข้าถึงหัวใจ ถ้ามันยังไม่อ้อ... นี่กิเลสมันบัง บังไว้ อย่างนั้น

เราขมมือบังสายตาเรา มันจะบังไว้หมดเลย แต่ความเห็นของเรามันบังใจของเราไว้ ความเห็นผิดของเรามันบังใจของเราไว้ แต่เราว่าเราถูก เราก็ขัดข้องไป ครูบาอาจารย์เคาะให้พยายามชี้ให้เห็นใหม่ จากใจดวงหนึ่งให้ใจอีกดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งเคยผ่านไปแล้ว ภาชนะของใจมีทุกดวง ใจทุกดวงในหัวใจเราเป็นภาชนะที่จะใส่ธรรมได้ แต่ใจของเรานี้โดนสิ่งใดบังไว้ล่ะ?

สิ่งที่ความเห็นของเรามันบังใจของเราไว้ พอบังใจของเราไว้ หากครูหาอาจารย์ เห็นใหม่ ธรรมครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์ชี้เข้ามา พยายามเคาะมา ต้องเคาะมา จากใจดวงหนึ่งยื่นให้อีกใจดวงหนึ่ง แต่พอยื่นมาแล้วเราก็ทำหลุดมือไป ทำหลุดมือไปเพราะว่ามันลึกลงสย มันไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น เราเห็นเราตัวเอง เราความเห็นเอง

สิ่งที่เห็น เห็นตามความเป็นจริง แต่อาการของใจที่เห็นนั้นไม่จริง เพราะมันเป็นอาการของใจ มันเป็นเงา มันไม่ใช่สภาวะตามความเป็นจริง มันสภาวะชั่วคราว มันอยู่ในวงของสมมุติใด สภาวะของสมมุติมันเป็นสมมุติอยู่ สมมุตินี้มันก็หลอกไป เห็นใหม่ สมมุตินี้เป็นของชั่วคราว

แต่สภาวะที่ความเห็นตามความเป็นจริง เห็นความที่มันแปรสภาพตามสมมุตินั้นเป็นความจริง เห็นการแปรสภาพจากความเป็นสมมุติ มันสมมุติ มันเป็นสมมุติ แต่เราเห็นสมมุติเราก็ยึดเป็นสมมุติ แต่สภาวะที่การเห็นตามความเป็นจริงนั้น เห็นการแปรสภาพนั้น เห็นไตรลักษณ์ เห็น

ความไม่คงที่ เห็นความเปลี่ยนแปลง เห็นสภาวะที่ไม่คงที่ เห็นสภาวะที่พึ่งไม่ได้ เห็นสภาวะที่ว่ามันไม่มีอะไรแก่นสารใดๆ ทั้งสิ้น

พอเห็นสภาวะอย่างนั้น มันจะปล่อยสภาวะนั้น เห็นใหม่ เห็นตามความเป็นจริงโดยสังขธรรมอีกอย่างหนึ่ง เห็นตามความเป็นจริงแต่สิ่งนั้นไม่จริง กับเห็นตามความเป็นจริงโดยมรรคญาณ เห็นตามความเป็นจริงโดยความเป็นจริงนั้น อันนั้นต่างหากมันถึงจะชำระไอ้สิ่งที่ว่ามันจะหยุดหัวใจได้ ถ้าหัวใจสิ่งนั้นมันเห็นตามเป็นจริงไป มันพลังงานเฉยๆ

พลังงานนี้ไม่มีกิเลสคอยจับเคลื่อนไ้ง พลังงานสะอาดอยู่ในหัวใจดวงนั้น ดวงใจดวงนั้นมันก็มีความสุขของใจดวงนั้น แต่พลังงานของเราพลังงานโดยคิดขึ้นมาแล้วพลังงานนี้มันจับเคลื่อนออกไป มันทำให้กิเลสมันพยายามผลักใสออกไป เห็นใหม่ สุดท้ายแล้วก็เข้าถึงใจเหมือนกัน ใจของเรา

ใจของเราละ คุณงามความดีสะสมลงใจของบุคคลที่กระทำทั้งนั้น ใจของครูบาอาจารย์ ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นสมบัติของท่าน ท่านได้ของท่าน ท่านสำเร็จของท่าน ไปแล้วก็จบกันไปแล้ว

แต่ใจของเรา เราต้องทำใจของเรา ถ้าเราทำใจของเรา เราถึงกับพอใจทำใจ เป็นผลเป็นบุญ มันเป็นที่ที่เป็นนามธรรม แต่สิ่งที่เป็นามธรรมมันกลับเป็นสิ่งที่ว่าเป็นคงที่ สิ่งที่ยึดจับต้องได้ สิ่งที่เป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นว่าเป็นสิ่งของนั้นมันกลับเป็นสิ่งที่พึ่งไม่ได้ สิ่งที่เป็นนามธรรมนี้มันจะเกิดตายไปกับพร้อมเรา เกิดตายเกิดตายไป บุญกุศลมันไปพร้อมเรา

นี่ชีวิตถึงไม่มีวันที่สิ้นสุด ชีวิตนี้เกิดดับไปตลอด แล้วอาศัยบุญกุศลพาไป ถึงทำที่สุดแล้ว ถ้ามันหยุดได้ให้มันหยุดได้ตามความเป็นจริง หยุดตามความเป็นจริงหยุดได้จริงๆ พอหยุดได้จริงๆ สิ่งที่ไม่เคยเกิดแล้ว สิ่งที่ไม่แปรสภาพ สิ่งที่เกิดแล้วมันหยุด เห็นใหม่ สิ่งที่ต้องเกิดต้องตายไปตลอดแล้วไม่มีนี่มันเคลื่อนไป นี่สภาวะของใจเป็นอย่างนั้น

นี่คือสมบัติส่วนตัวของเรา แล้วเราไม่เห็นเราก็ใช้ไป หมดชีวิตหนึ่งๆ ไปหมดชีวิตหนึ่งๆ นะ แล้วก็สิ่งชั่ววนของโลกเขาก็ชั่ววนไป เราไม่ใช้สิ่งนั้น เราจะย้อนกลับมาหาเราให้ได้ ถ้าย้อนกลับมาหาเรา ย้อนกลับมาตั้งต้นของเราได้ เราจะเห็นคุณค่าของเราว่าชีวิตนี้สิ่งที่สำคัญคือหัวใจ

ชีวิตนี้สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดคือความรู้สึก ความรู้สึกสุขทุกข์ในหัวใจนั้นเป็นสมบัติที่มีคุณค่าที่สุด สมบัติที่เราแสวงหา สมบัติทุกๆ อย่างนั้นเป็นเครื่องอยู่อาศัย เป็นการดำรงชีวิต เป็นปัจจัยเครื่องอยู่อาศัยเท่านั้น แต่ความสุขความทุกข์ในหัวใจนี้เป็นคุณค่าและเป็นสมบัติของเรา เราถึงแสวงหากัน เอวัง